ЗМІСТ

Книга Судного дня: роман

КУПИТИ

Переглянути та купити книгу на **ridmi.ua**

Про книгу

Хто з нас не хотів би потрапити у минуле? Та що буде, якщо ви опинитеся не в тому місці й не в той час? Найімовірніше, нічого хорошого. Принаймні так трапилося з героїнею роману Ківрін - студенткою Оксфорду, яка з 2054-го вирушила у минуле. Куди ж вона потрапила і чому їй зостається покладатися лише на себе та людяність інших? Про все це - на сторінках роману «Книга Судного дня», відзначеного трьома найпрестижнішими преміями SF - Г'юґо, Неб'юла і Локус.

ЧУМАЦЬКИЙ ШЛЯХ
КОННІ ВІЛЛІС
Книга Судного дня

ЧУМАЦЬКИЙ ШЛЯХ

КОННІ ВІЛЛІС

Книга Судного дня

Вілліс Конні
Книга Судного дня : роман / Конні Вілліс ; пер. з англ. Валерія Верховського та І. М. Савюк. – Тернопіль : Видавництво Богдан, 2025. — 576 с.: іл. — (Серія «Чумацький шлях»).

ISBN 978-966-10-4360-1 (серія)
ISBN 978-966-10-1532-5

Серію «Чумацький шлях» засновано 2015 року
DOOMSDAY BOOK
Copyright ©1992 by Connie Willis

© Кіналь О., ілюстрації, 2024
© Валерій Верховський та І. М. Савюк, переклад, 2024
© Видавництво Богдан, виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2025

Переклад з англійської
Валерія Верховського та Ірини Савюк

Хто з нас не хотів би потрапити у минуле? Та що буде, якщо ви опинитеся не в тому місці й не в той час? Найімовірніше, нічого хорошого. Принаймні так трапилося з героїнею роману Ківрін — студенткою Оксфорду, яка з 2054-го вирушила у минуле. Куди ж вона потрапила і чому їй зостається покладатися лише на себе та людяність інших? Про все це — на сторінках роману «Книга Судного дня», відзначеного трьома найпрестижнішими преміями SF — Г'юґо, Неб'юла і Локус.

Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.

А позаяк губиться в плині часу, зникаючи з пам’яті нащадків наших, те, що належить не забувати, я, очевидець лиха такого великого, ніби весь світ, як був, опинився під владою Суцільного Зла, сам однією ногою в могилі, у чеканні загибелі, вирішив записати речі, свідком яких був. Оскільки урветься літопис разом із автором, і праця загине з трударем, залишу чистий пергамент для подальших записів, якщо раптом хоч одна людина виживе, та хтось із коліна Адамового уникне мору й продовжить мою справу...

Брат Джон Клин, 1349 р.

Книга 1

Дзвонареві потрібна не так сила, як уміння витримувати час...
Тільки дві речі пам’ятайте, викинувши з голови все на світі:
дзвін-і-час, час-і-дзвін.

Рональд Блайт «Акенфільд»

Розділ 1

Данворті прочинив двері до лабораторії, і його окуляри одразу ж запітніли.

— Я не спізнився? — він зняв їх і короткозоро примружився на Мері.

— Зачини двері, тебе зовсім не чути за тими жахливими гімнами.

Данворті зачинив двері, однак навіть це не врятувало від «Усі, хто вірує!», що долинало знадвору.

— Я не спізнився? — запитав знову.

Мері похитала головою.

— Ти лише промову Гілкріста проґавив.

У тісняві спостережного майданчика їй довелося відхилитися, щоб Данворті пройшов. Мері зняла плащ і вовняний капелюх, поклала їх на сусідньому кріслі поряд із великою господарчою торбою, доверху набитою пакунками, а потім поправила сиве волосся.

— Дуже довга промова про першу подорож у часи середньовіччя, — мовила вона, — а також про коледж Бразеноус, що посів належне місце перлини у вінці історичної науки. Там як, досі дощить?

— Ще й як! — відповів Данворті, протер окуляри краєм шалика і, почепивши тонкі дужки на вуха, підійшов до прозорої перегородки, щоб побачити машину часу. У центрі лабораторії стояв розбитий віз, а навколо лежали розкидані валізки та дерев’яні скрині. Згори звисали захисні заслони машини, обтягнуті чимось подібним до прозорої парашутної тканини.

Наставник Ківрін Латімер, який мав вигляд іще старіший і кволіший, аніж зазвичай, стовбичив біля однієї з валізок. Монтоя, одягнена в джинси й камуфляжну жилетку, схилилася над панеллю, нетерпляче поглядаючи на циферблат наручного годинника. За пультом Бадрі стукав по клавіатурі та похмуро читав дані, що відображалися на екранах.

— Де Ківрін? — спитав Данворті.

— Поки що немає, — відповіла Мері. — Проходь і сідай. Скид планували провести опівдні, не раніше, і я вельми сумніваюся, що в

них вийде здійснити все вчасно. Хіба що Гілкріст виголосить ще одну промову.

Вона накинула плаща на спинку свого крісла та поставила торбу з пакунками на підлогу.

— Сподіваюся, це не протягнеться весь день. О третій мені треба забрати Коліна на вокзалі. Це син моєї небоги, він їде поїздом.

Мері оглянула торбину.

— Моя небога Дієдра подалася в Кент на свята та попросила, щоб син трохи пожив у мене. Маю надію, дощ ущухне до того, як він опиниться тут, — казала вона, копирсаючись у торбинці. — Йому дванадцять, гарний хлопчик, такий жвавий, от тільки розмовляє жахливо. Суцільні тобі якщо не «погибель», то «капець». І ще Дієдра дає йому забагато солодкого.

Жінка щось продовжувала шукати в торбинці.

— Поглянь, що я купила йому на Різдво, — витягнула вона нарешті вузьку коробочку в червону та зелену смужку. — Сподівалася після магазинів перепочити, а вже потім прийти сюди, та дощ завадив. Усе, що вдалося, — перевести подих під цю дурну електронну шарманку на Гай-стріт.

Мері відкрила коробочку та розгорнула тканину.

— Гадки не маю, що носять тепер хлопчики його віку, але шалики поза часом, як ти вважаєш, Джеймсе? Джеймсе!

Він відвернувся від екранів, які поглинали всю увагу чоловіка.

— Що?

— Я кажу, чи не вважаєш ти, що на Різдво завжди доречно дарувати хлопчику шалики?

Джеймс зиркнув на шалик, який вона витягла на огляд, — той був із темно-сірої вовни-шотландки. Такого він не одягнув би нізащо п’ятдесят років тому, коли сам був хлопчиком.

— Авжеж, — він відвернувся до моніторів.

— Що таке, Джеймсе? Щось негаразд?

Латімер узяв невелику, оздоблену латунню скриньку, а потім розгублено став дивитися навколо, немовби забув, що хотів із нею робити. Монтоя мигцем глипнула на годинник.

— Де Гілкріст? — спитав Данворті.

— Вийшов туди, — Мері вказала на двері за машиною. — Він розповідав про історичне покликання відділення медієвістики, трошки побалакав із Ківрін, технік провів якісь перевірки обладнання, а потім Гілкріст із дівчиною вийшов у ті двері. Мабуть, вони й досі там, готує її.

— Готує її, — машинально повторив Данворті.

— Джеймсе, проходь і сідай, розкажи мені нарешті, що трапилося, — вона сховала шалик до коробочки та запхала все в торбинку, — і де ти ходив? Сподівалася, що ти вже будеш тут сидіти, коли я прийду, адже Ківрін твоя улюблена вихованка.

— Я намагався розшукати голову історичного факультету, — відповів Данворті, дивлячись на екрани.

— Бесінґейма? Я вважала, що він гайнув кудись на різдвяні канікули.

— Саме так, і Гілкріст скористався тим, що його призначили «в. о.», аби за відсутності голови відкрити середні віки для подорожей у часі. Він скасував десяту категорію та довільно призначив категорії небезпеки на кожне століття. І знаєш, як він оцінив 1300-ті? На шістку. Шоста категорія! Був би тут Бесінґейм, такого б не допустив. Тільки його ніде не знайти, — з надією поглянув на Мері. — Ти не знаєш, де він?

— Ні, — відповіла вона. — Знаю лише, що десь у Шотландії.

— Десь у Шотландії, — з гіркотою повторив Данворті. — А між іншим, Гілкріст відряджає Ківрін у століття, яке явно тягне на десятку, у століття, де були золотуха, чума, а Жанну Д’Арк стратили на вогнищі.

Він зиркнув на Бадрі, той щось промовляв у мікрофон.

— Ти казала, що Бадрі провів тести. Які саме? Перевірки координат? Проєкцію поля?

— Звідки мені знати? — вона відмахнулася від екранів, на яких постійно змінювалися таблиці та стовпчики цифр. — Я ж лікар, а не оператор машин часу. Здається, упізнаю оператора. Він же з Баліолу, правильно?

Данворті кивнув.

— Найкращий технік Баліолу, — запевнив, спостерігаючи, як Бадрі стукає по клавішах панелі, не зводячи очей із мінливих викладок. — Усі техніки Нового коледжу зараз на вакаціях. Гілкріст вирішив узяти практиканта-першорічника, який ніколи не робив скиду з людиною. Новачка — і одразу на глибокий скид! Порадив їм узяти Бадрі. Якщо я не спроможний зупинити скид, то хоч буду впевнений, що його здійснить досвідчений оператор.

Бадрі похмуро зиркнув на екран, витягнув із кишені рулетку й пішов до воза.

— Бадрі! — гукнув Данворті.

Та той, вочевидь, не почув. Обійшов по периметру довкола скринь і ящиків, обмірюючи рулеткою, пересунув один ящик трохи ліворуч.

— Він не чує тебе, — сказала Мері.

— Бадрі! — гукнув Данворті, — нам треба погомоніти.

Мері підвелася.

— Він не може тебе почути, Джеймсе, — повторила вона. — Перегородка звукопоглинальна.

Бадрі щось сказав Латімеру, який зі спантеличеним виглядом так і стояв, тримаючи оздоблену міддю скриньку. Хлопець забрав у нього скриньку та поклав її долі, на крейдяну мітку. Данворті пошукав поглядом мікрофон, але жодного не побачив.

— А яким чином ти слухала промову Гілкріста? — поцікавився в Мері.

— Гілкріст натиснув кнопку там, усередині, — пояснила вона, указуючи на настінну панель поряд із системою.

Бадрі знову сів перед панеллю та сказав щось у мікрофон. Захисні заслони стали опускатися. Він промовив ще щось — і вони знову піднялися.

— Я наказав Бадрі всебічно перевірити абсолютно все: машину, розрахунки новачка — усе-усе до дрібниць, — поділився Данворті, — та негайно перервати скид за будь-якого відхилення, що б там Гілкріст йому не казав.

— Та Гілкріст не стане ризикувати нею, — заперечила Мері. — Він мені сказав, що вжив усіх заходів...

— «Усіх заходів»! Він не зробив тестів на сумісність, не перевірив параметри. Ми два роки вивчали двадцяте століття в автоматичному режимі, перш ніж послати туди людину. Нічого він не перевірив! Бадрі запропонував відкласти скид, поки зможе здійснити бодай одне випробування, а Гілкріст натомість переніс його на два дні раніше. Цей чоловік нічого не тямить.

— Але він пояснив у своїй промові, чому скид має відбутися саме сьогодні. Сказав, що люди в чотирнадцятому столітті не зважали на дати, за винятком необхідності вирощувати та збирати врожай і ще церковних свят. Концентрація святкових днів довкола Різдва була найбільшою, через що медієвістика була змушена посилати Ківрін зараз, аби вона за Різдвяним циклом зуміла визначити свій час перебування, щоб точно прибути в пункт рандеву якраз двадцять восьмого грудня.

— Він відправляє її зараз, бо не має чим зайнятися на Різдво, — мовив Данворті, не зводячи погляду з Бадрі.

Той із сумним виглядом усе натискав і натискав якусь клавішу.

— Хіба не можна відправити її наступного тижня та скористатися Хрещенням як датою рандеву? Пів року випробувань в автоматичному режимі — і тоді він міг би відправляти дівчину будь-коли. Але Гілкріст відправляє її зараз, бо Бесінґейм на святах і не може його зупинити.

— Отакої! — сказала Мері. — А я боялася, що він це мені закине. Коли пояснила, скільки ще треба Ківрін лишатися в лазареті, Гілкріст про це прохопився. Та я уточнила, що потрібен час, аби щеплення дали результат.

— Рандеву призначили на двадцять восьме грудня, — гірко зауважив Данворті. — Уявляєш, що за день? Побиття немовлят! Дуже доречно для цього скиду.

— То чому ж ти не зупинив його? Міг же просто заборонити Ківрін вирушати. Ти ж її наставник.

— Ні, не я. Вона студентка Бразеноуса. Латімер її наставник, — він змахнув рукою у бік Латімера, який знову схопив оздоблену латунню скриньку й здивовано оглядав її. — До Баліолу вона приходила лише заради мого неофіційного наставництва.

Данворті відвернувся до скляної перегородки.

— І я одразу сказав Ківрін, що їй не потрібна ця мандрівка.

Дівчина прийшла до нього ще першокурсницею.

— Я хочу вирушити в середні віки, — заявила вона. Дівчина була метр п’ятдесят зросту, а світле волосся заплітала в косички. Мала вигляд ще недостатньо дорослої, аби вулицю перейти самотужки.

— Це вам не вдасться, — мовив Данворті, і в цьому полягала його перша помилка. Треба було відіслати її назад, на відділення медієвістики, порадивши обговорити сутність питання зі своїм викладачем. — Середньовіччя закрите, воно має десяту категорію.

— Категорія десять, — сказала Ківрін, — та вона, за словами містера Гілкріста, не витримує жодної критики. Він каже, що ці категорії встановлювали без урахування аналізу окремо за роками. Відштовхувалися від тогочасного рівня смертності, зумовленого поганим харчуванням і відсутністю медичної допомоги. Категорії не мають бути такими високими для істориків за умови щеплення від хвороб. У планах містера Гілкріста просити історичний факультет змінити оцінку категорій і відкрити частину чотирнадцятого століття.

— Не можу уявити, що істфак відкриє доступ у століття, де були не лише Чорна смерть і холера, а й Столітня війна, — сказав тоді їй Данворті.

— Але для них це можливо, і як тільки це зроблять, хочу вирушити.

— Це неможливо. Навіть відкривши середньовіччя, відділення медієвістики не пошле туди жінку. Жінка без супроводу в чотирнадцятому столітті — ніхто. Лише представниці нижчих верств не мали його й зазвичай ставали законною здобиччю лихої людини чи звіра. Жінки шляхетного походження та з новонародженого середнього класу постійно перебували під опікою батьків, чоловіків, слуг, як правило, усіх них, і зрештою, навіть якби ви й не були жінкою, ви — студентка. Чотирнадцяте століття занадто небезпечне для відрядження студента. Вони пошлють досвідченого історика.

— Небезпек там не більше, ніж у двадцятому столітті, — заперечила Ківрін. — Іприт, і автокатастрофи, і надзвичайно прицільна зброя. Ніхто принаймні бомбу на мене не скине. А де, скажіть, узяти

досвідченого історика-медієвіста? Ніхто не має досвіду роботи на місці, а історики з відділення двадцятого століття вашого Баліолу про середньовіччя анічогісінького не знають. Нікому нічого не відомо. Є лише уривки літописів, парафіяльних реєстрів і податкових відомостей, але ніхто не скаже, на що загалом схожим було їхнє життя. Ось чому я хочу туди вирушити. Прагну довідатися, як вони жили, що любили. Ви мені допоможете?

Урешті-решт, він сказав:

— Боюся, вам доведеться обговорити це на відділенні медієвістики, — та було вже запізно.

— З ними я розмовляла. Жоден не знає чогось про середньовіччя. Маю на увазі, чогось практичного. Містер Латімер викладав мені середньовічну англійську, але то були лише відмінки займенників і чергування голосних. Він не навчив мене, як два слова докупи зв’язати. А мені треба знати мову, звичаї, — напосідалася вона на Данворті, — і про гроші знати необхідно, і застільні манери тощо. Ви знаєте, що вони не користувалися посудом? Випікали пласкі перепічки, так звані манчети, а доївши м’ясо, розламували їх на шматочки та з’їдали. Мені конче необхідно від когось навчитися таких речей, аби я згодом не прокололася.

— Я історик двадцятого століття, а не медієвіст. Середні віки не вивчав уже сорок літ.

— Але вам відомі деякі тонкощі, які мені потрібно знати. Я зримо уявлю це, якщо ви найточніше опишете все.

— Як щодо Гілкріста? — спитав він, хоч і вважав того самовпевненим телепнем.

— Він працює над переглядом категорій і не має жодної хвильки вільного часу.

«А нащо їх переглядати, якщо він не може знайти істориків для відрядження?» — подумав Данворті.

— А що стосовно Монтої? У неї середньовічні розкопки біля Вітні, чи не так? Вона напевно знає що-небудь про звичаї.

— У міс Монтої так само жодної вільної хвилини, вона має клопіт із набором людей на розкопки Ґейтскейндґейта. Самі бачите, з ними

всіма глухо. Лише ви єдиний зможете мені допомогти.

Краще б йому сказати: «Хай там як, а вони працюють у Бразеноусі, а я — ні». Натомість він зі зловтіхою слухав її розповідь про те, що й сам знав: Латімер старий і ледве пересувається, Монтоя — забудькуватий археолог, а Гілкріст не здатний навчати істориків. Данворті охопило прагнення скористатися Ківрін, аби виставити всіх медієвістів такими, якими вони є насправді.

— Ми встановимо вам тлумачник. І ще раджу вчити церковну латину, нормандську французьку та старонімецьку на додачу до середньовічної англійської містера Латімера.

Ківрін одразу витягла з кишені олівець і записничок, узялася вкладати список.

— Вам знадобиться практичний досвід збирання яєць, доїння корови, садівництва, — загинав пальці науковець. — Треба відростити довге волосся. Необхідно навчитися прясти веретеном, не механічною прядкою. Тоді механічного прядіння ще не впровадили. І варто навчитися їздити верхи.

Він зупинився, підводячи до головного.

— І знаєте, що вам також треба освоїти? — промовив чоловік, уважно дивлячись, як дівчина схилилася, старанно занотовуючи, а її косички погойдувалися над плечима. — Як лікувати відкриті рани та гнійні виразки, як копати могилу та готувати до поховання дитячий трупик... Рівень смертності залишиться вартим десятки, навіть якщо Гілкрісту вдасться домогтися зрушень у зміні класифікацій. Середня тривалість життя в 1300-х становила тридцять вісім років. Вам нема чого робити там.

Олівець Ківрін нерішуче завис над папером, вона зиркнула на Данворті.

— Куди мені піти дивитися на трупи? До моргу? Чи попроситися в лазарет до доктора Аренс?

— Я сказав, що їй не можна вирушати, — не помічаючи нічого навколо, промовив Данворті, — але дівчина мене не послухалась.

— Знаю, — погодилась Мері, — мене вона також не послухалась.

Він важко всівся поруч. Дощ і ця гонитва загострили його артрит. Данворті все ще був у плащі. Через силу зняв його та розмотав шалик на шиї.

— Я хотіла зменшити їй чутливість до запахів, — повідомила Мері. — Сказала, що сморід чотирнадцятого століття може виявитися цілком убивчим, що ми просто не звикли до букету з екскрементів, зіпсованого м’яса та гнилятини. Попередила, що нудота може завадити справі.

— Але вона не послухалася.

— Ні.

— Я намагався пояснити їй, що середні віки були небезпечні, а Гілкріст не вжив достатніх заходів безпеки. Та Ківрін сказала, що я даремно хвилююся.

— Може, й так. До того ж скид проводить не Гілкріст, а Бадрі, і ти наказав йому перервати все, якщо раптом виникнуть проблеми.

— Атож, — сказав Данворті, стежачи за діями Бадрі крізь скло.

Той, зосереджений на екранах, знову натискав клавіші по одній. Бадрі був найкращим техніком не лише Баліолу, а й усього університету. І він здійснив не один віддалений скид.

— І Ківрін чудово підготовлена. Ти з нею працював, і я в лазареті весь останній місяць займалася з дівчиною практичною підготовкою. Ківрін щеплена проти холери та черевного тифу, усього, що було 1320-го, де твоєї «улюбленої» чуми, до речі, ще й близько не було. Чорна смерть пройшлася по Англії аж 1348-го. Я видалила Ківрін апендикс і зміцнила імунну систему. Зробила їй повний спектр антивірусів і прочитала скорочений курс середньовічної медицини. І дівчина багато чого опанувала сама. Училася лікувати травами, поки була в лазареті.

— Я знаю, — сказав Данворті. Попередні різдвяні канікули Ківрін провела за вивченням латинської меси, а ще шила й вишивала, та й він навчав її всього, що знав. Однак чи захистить це від копит коня чи зґвалтування п’яним лицарем, який повертається додому з хрестового походу? 1320-го людей спалювали на вогнищах. Не буває щеплень проти того, що хтось, побачивши її проникнення, оголосить прибулицю відьмою.

Данворті кинув погляд на прозору перегородку. Латімер утретє взяв скриньку, та цього разу поставив її назад. Монтоя знов поглянула на свій годинник. Оператор із сумним виразом натискав клавіші.

— Треба було відмовитись від наставництва над нею, але я не зробив цього, аби показати Гілкрісту його повну некомпетентність.

— Неправда, — заперечила Мері. — Ти не відмовив їй, бо це Ківрін. І нагадує тебе молодого: метка, винахідлива, рішуча.

— Я ніколи не був настільки навіженим.

— Був, ще і як був. Ось пригадую часи, коли ти дочекатися не міг, щоб кинутися до Лондона в 1940 рік, коли бомби сипалися тобі на голову. І ще пам’ятаю випадок, пов’язаний із Бодліанською бібліотекою.

Двері підготовчої кімнати відчинилися, і Ківрін із Гілкрістом увійшли до зали. Дівчина притримувала довгі спідниці, ступаючи поміж розкиданих скринь. Була вдягнена в білий, підбитий кролячим хутром плащ та яскраво-синю сукню, яку вчора демонструвала йому. Вона запевняла, що плащ — ручної роботи, та той був схожим на стару вовняну ковдру, краї якої закинуті на плечі. А рукави сукні виявилися такими довгими, що майже повністю ховали руки. Довге біляве волосся дівчини було зачесане назад, перев’язане стрічкою і вільно спадало на плечі. Але все одно Ківрін усе ще мала вигляд надто молодої для самостійного переходу вулиці.

Данворті підскочив, готовий бити по склу, ледве Ківрін кине погляд на нього. Але на півдорозі дівчина зупинилась у завалах, її обличчя застигло в напівоберті, погляд був спрямований донизу, до міток на підлозі. Вона ступила крок уперед, підтягуючи важкі спідниці.

Гілкріст пройшов до Бадрі, сказав щось і взяв із панелі дистанційний пульт. Ним став перевіряти хуткими рухами світлового пера все по пунктах.

Ківрін щось сказала йому, указуючи на оздоблену міддю скриньку. Монтоя, яка визирала над плечем Бадрі, невдоволено підійшла до дівчини, хитаючи головою. Ківрін повторила щось, уже наполегливіше, і та, ставши навколішки, пересунула скриньку ближче до візка.

Гілкріст перевірив ще один пункт переліку, звернувся до Латімера, той пішов і приніс пласку металеву коробку. Чоловік узяв її, щось мовив Ківрін, і та стулила долоні перед грудьми. Потім схилила до них голову та почала промовляти.

— Це що, практичні уроки молитви? — поцікавився Данворті. — Авжеж, саме те, що треба, бо, крім Усевишнього, ніхто під час цієї практики їй не допоможе.

Мері знову висякалася.

— То вони перевіряють чип.

— Який ще чип?

— Спеціальний звукозаписувальний мікроприлад, на який вона зможе занотувати свою польову роботу. Тогочасні люди переважно не вміли ані читати, ані писати, тому я вживила їй в один зап’ясток мікрофон та оцифровувач, а пам’ять — у другий. Дівчина вмикає його, стискаючи пучки стулених долонь. Коли щось каже в нього, то здається, ніби молиться. Він має обсяг два з половиною гігабайти, щоб записувати спостереження два з половиною тижні.

— Ліпше ти вшила б їй локатор, аби могла покликати на допомогу.

Гілкріст, тримаючи металеву коробку, ще не був задоволений. Коли він дав знак Ківрін, та трошки підняла руки. Довгий край рукава відкотився. На руці мала поріз, тонка лінія засохлої крові тяглася з нього додолу.

— Щось негаразд, — сказав Данворті, — у неї поранення!

Ківрін ще раз промовила собі в руки. Гілкріст кивнув. Дівчина побачила Данворті й привітно усміхнулася. Її скроня теж була в крові, а волосся над нею просякло та злиплося. Гілкріст помітив присутність Данворті, і це його роздратувало.

— Вона ще не встигла вирушити, а вони її вже покалічили! — Данворті влупив по склу.

Гілкріст повернувся до настінного пульта, натиснув кнопку, а тоді підійшов до нього.

— Містере Данворті, — почав, а помітивши Мері, додав: — Докторе Аренс. Я зворушений вашим рішенням прийти, щоб побачити відхід

Ківрін, — він невиразно наголосив на останніх словах, що прозвучало погрозою.

— Що трапилося з Ківрін? — спитав Данворті.

— Трапилося? — здивувався Гілкріст. — Не знаю, про що ви.

Ківрін попрямувала до перегородки, притримуючи спідницю закривавленою рукою. На щоці в неї був іще й ліловий синець.

— Я хочу з нею переговорити.

— Боюся, на це вже нема часу, — відказав Гілкріст. — Нам треба дотримуватися графіка.

— Я вимагаю розмови з нею.

Гілкріст стулив губи, і дві білі смужки проступили в нього обабіч носа.

— Чи можу я нагадати вам, містере Данворті, — промовив він холодно, — що цей скид є Бразеноуським, а не Баліольським. Я, безперечно, високо ціную ваше сприяння щодо залучення техніка, шаную ваш багаторічний досвід як історика, але запевняю, що все тримаю під контролем.

— Тоді чому вашого історика побили перед відправкою?

— Ой, містере Данворті, я така рада, що ви прийшли! — підійшла Ківрін. — Боялася вже, що не матиму змоги сказати вам «до побачення». Це ж не назавжди?

Назавжди.

— У вас кров тече, — сказав Данворті. — Що сталося? Щось негаразд?

— Пусте, — відповіла Ківрін, ніяково торкнувшись скроні, а після того зиркнувши на пальці. — Це частина маскараду.

Дівчина позаду нього помітила Мері.

— Ой, докторе Аренс, ви також прийшли! Мені дуже приємно.

Та підвелася, не випускаючи з рук торбинку.

— Я хотіла б оглянути ваші антивірусні щеплення, — сказала вона. — У вас немає якихось інших проявів, крім набряку? Не свербить?

— Із цим усе гаразд, докторе Аренс, — Ківрін швидко підняла та опустила рукав, не давши Мері краще роздивитися внутрішній бік

руки. Там був ще один синець, що з лілового почав перетворюватися на чорно-синій.

— А чому в неї кров, тебе не цікавить? — сказав Данворті.

— Це частина маскараду. Уже казала вам, що я — Ізабель де Бовріє, зазнала нападу розбійників під час подорожі, — пояснила Ківрін. Вона обернулася та вказала рукою на скрині й розламаний віз. — Мої речі вкрали, а сама ледь не загинула. Цю ідею підкинули мені ви, містере Данворті, — додала докірливо.

— Я абсолютно ніколи не пропонував вам починати з побиття і крові.

— Театральний грим, замість крові, був недоцільним, — вставив Гілкріст. — Проба не дала нам статистично значної вірогідності щодо можливості уникнення поранень.

— І задля цього ви нічого кращого не вигадали, ніж поранення справжнє? Натомість ви просто гепнули її по голові? — розгнівався Данворті.

— Чи можу нагадати вам, містере Данворті...

— Що це проєкт Бразеноуса, а не Баліолу? У себе, на відділенні двадцятого століття, ми прагнемо щосили захищати історика від поранень, а не, навпаки, завдавати їх. Мені треба поспілкуватися з Бадрі. Хочу переконатися, що він перевірив розрахунки стажера.

Гілкріст зіщулився.

— Містере Данворті, містер Чаудгурі хоч і ваш співробітник, але скид — мій. Запевняю вас, ми прорахували кожну можливу випадковість...

— Так і є, — підтримала Ківрін. — Мені навіть не боляче. Усе гаразд, справді. Будь ласка, не сваріться, містере Данворті. Ідея бути пораненою належить мені. Пригадала, що ви розповідали про беззахисність жінки в середніх віках, та й подумала — а це гарна ідея, якщо матиму вигляд більш беззахисної, ніж є насправді.

«Неможливо бути більш беззахисною, ніж ти є», — подумав Данворті.

— Якщо вдаватиму непритомність, то підслухаю, що кажуть про мене люди, і вони не питатимуть ні про що, усе ж бо буде зрозуміло...

— Вам час зайняти позицію, — сказав Гілкріст, погрозливо наблизившись до пульта.

— Я йду, — відгукнулася Ківрін, та з місця не рушила.

— У нас усе готово для запуску машини.

— Знаю, — твердо мовила вона, — я піду не раніше, ніж попрощаюся з містером Данворті та доктором Аренс.

Гілкріст стримано кивнув і обернувся до перекинутого воза. Латімер щось запитав, він відповів різко.

— І що ж таке це «зайняти позицію»? — поцікавився Данворті. — Він має гепнути по голові, бо Проба повідомила йому про певну статистичну ймовірність, що хтось не повірить, ніби ваша непритомність справжня?

— Це означає лягти долі, заплющивши очі, — глузливо відповіла Ківрін. — Не турбуйтеся.

— Та це не привід, аби вам не можна було зачекати до завтра, давши Бадрі час провести бодай перевірку параметрів.

— Я хотіла б іще раз побачити щеплення, — сказала Мері.

— Слухайте, ви припините чіплятися, обоє? — відрубала Ківрін. — Мої щеплення не сверблять, поріз не болить, а Бадрі з самого ранку тільки й займався цими перевірками. Знаю, ви хвилюєтеся за мене, але, будь ласка, не треба. Скид буде на великий шлях із Оксфорда в Бат, приблизно за дві милі від Скендґейта. Якщо ніхто не трапиться на дорозі, піду в село та повідомлю, що на мене напали розбійники. Після того зможу визначити місцевість, у якій перебуваю, щоб знайти точку скиду знову, — вона приклала руку до скла. — Хочу щиро подякувати вам обом за все, що зробили для мене. Я над усе прагнула вирушити в середні віки, і нарешті відправляюсь туди.

— Либонь, ви відчуєте головний біль і втому після скиду, — зауважила Мері. — Це звичні наслідки переміщення в часі.

Гілкріст повернувся до скляної перегородки.

— Вам час зайняти позицію.

— Мені треба йти, — сказала Ківрін, підібравши свої важкі спідниці. — Я дуже вдячна вам обом. Цього б не сталося без вашої допомоги.

— На все добре! — побажала Мері.

— Будьте обережні, — зауважив Данворті.

— Гаразд, — відповіла Ківрін, хоч Гілкріст уже натиснув вимикача, і Данворті її не почув. Дівчина всміхнулася, махнула рукою та попрямувала до розбитого воза.

Мері всілася в крісло й почала шукати по всій сумці носову хустинку. Гілкріст із пультом у руках зчитував пункти, Ківрін щоразу кивала, а він ставив позначку світловим пером.

— Що, як у неї через ту рану на скроні почнеться зараження крові? — спитав Данворті, стоячи біля скла.

— Зараження в дівчини не буде. Я зміцнила їй імунну систему, — спростувала Мері та висякалася.

Ківрін сперечалася про щось із Гілкрістом, лінії біля його носа виразно окреслились. Вона похитала головою, і за хвилину він перевіряв наступний пункт різким роздратованим жестом.

Гілкріст і решта медієвістів могли бути некомпетентними, а от Ківрін — ні. Вона вчила середньовічну англійську, церковну латину та англосаксонську. Напам’ять завчила латинську месу та навчилася власноруч вишивати й доїти корову. Спромоглася логічно обґрунтувати перебування наодинці на дорозі між Оксфордом і Батом, мала тлумачник і посилену опірність організму, та не мала апендикса.

— Вона робитиме все якнайкраще, — висловив упевненість Данворті, — що лише буде виправданням того, що Гілкрістові підходи до середньовіччя не є недбалими та ризикованими.

Гілкріст пройшов до панелі й віддав пульт Бадрі. Ківрін знову склала руки, зараз ближче до обличчя, майже впритул до вуст, і почала промовляти.

Мері підійшла та стала поруч із Данворті, мнучи в руці носовичка.

— Коли мені було дев’ятнадцять, а це було — ой господи! — аж сорок років тому, ми з сестрою подорожували Єгиптом, — розповіла вона. — Це було під час Пандемії. Усіх відправляли в карантин. Ізраїльтяни стріляли в кожного, хто був схожий на американця. Але ми тим не переймалися. Мені й на гадку не спадало, що опинимося в

якійсь небезпеці, що можемо заразитися або нас помилково сприймуть за американців. Нам кортіло побачити піраміди.

Ківрін скінчила молитву. Бадрі відірвався від панелі та пройшов туди, де вона стояла. Побалакав із дівчиною кілька хвилин, був і далі насуплений. Ківрін опустилася на коліна, відтак лягла долі на своє місце біля воза, перевернулася на спину, а руку закинула за голову. Спідниця замоталася навколо ніг, технік розправив її, витягнув світловий вимірювач і, обійшовши довкола, повернувся на своє місце та сказав щось у мікрофон. Ківрін лежала завмерши, кров у неї на чолі у світлі здавалася чорною.

— Боже, вона ще така молоденька! — вихопилось у Мері.

Бадрі, невдоволено поглянувши на підсумок на екрані, знову підійшов до Ківрін. Став над нею, переступив через ноги й поправив рукави. Узявся вимірювати, пересунув їй руку так, аби здавалося, наче дівчина захищалася від удару нападника, знову переміряв.

— Ти бачила піраміди? — несподівано спитав Данворті.

— Що? — не зрозуміла Мері.

— Коли ви були в Єгипті. Коли вирушили на Близький Схід, наражаючись на явну небезпеку.

— Ні. У Каїрі оголосили карантин того дня, коли ми приземлилися, — вона зиркнула на Ківрін. — Натомість ми оглянули Долину фараонів.

Бадрі пересунув руку Ківрін на сантиметр, насуплений, стояв біля неї мить, а відтак повернувся до панелі. Гілкріст і Латімер пішли за ним, а Монтоя відступила до підготовчої кімнати, щоб усі мали змогу бачити екран. Бадрі віддав команду, і напівпрозорі заслони почали опускатися на місце, відгородивши Ківрін, ніби завіса.

— Були такі задоволені поїздкою! — продовжувала Мері. — Нам удалося повернутися без жодної подряпинки.

Захисні заслони, чимось схожі на спідниці Ківрін, торкнулися низу й зупинились.

— Бережи себе, — прошепотів Данворті.

Мері взяла його за руку.

Латімер і Гілкріст з’юрмилися перед екраном, спостерігаючи вибух цифр. Монтоя кинула погляд на годинник. Бадрі нахилився вперед і запустив систему. Повітря всередині захисного кола заслон засяяло від ущільнення спалахів.

— Стій! — вигукнув Данворті.

Виклад «Книги Судного дня» (00008–00303)

Запис перший. 23 грудня 2054 року. Оксфорд. Це будуть записи моїх історичних спостережень за життям в Оксфордширі, Англія, з 12 грудня 1320-го по 28 грудня 1320 року за старим стилем.

(Перерва)

Містере Данворті, я називаю ці нотатки «Книгою Судного дня» тому, що тут буде описане життя в середні віки, як у кадастрі, укладеному Вільямом Завойовником, нехай він і ставив за мету інше — переконатися, що народ усі податки заплатив до останнього золотого...

Я називаю їх саме «Книгою Судного дня», бо знаю, що ви дали б цим записам таку саму назву, адже впевнені, що зі мною має трапитися щось жахливе. Мені зараз чудово видно, як ви там, на спостережному майданчику, розказуєте бідолашній Аренс про всі жахіття 1300-х. Вам нема про що турбуватися: вона вже просвітила мене стосовно наслідків, які спричинює переліт у часі, та щодо кожної середньовічної хвороби, з усіма страшними подробицями, хоча я й отримала щеплення від них і питомо захищена. А також попередила про те, що в чотирнадцятому столітті дуже часто відбувалися зґвалтування. І коли кажу їй, що мені все вдасться якнайкраще, не хоче нічого слухати. А в мене все буде якнайкраще, містере Данворті.

Звісно, ви вже знаєте це, і що я повернулася цілою та неушкодженою, і все вдалося, як треба, тож не будете проти, якщо з вас трошечки поглузую. Знаю, що ви дуже турбуєтеся за мене, і ще добре відомо, що без вашої допомоги й вашого наставництва я не повернулася б живою та здоровою, якщо мені взагалі вдалося б повернутися.

Тому присвячую цю книгу вам, містере Данворті. Без вас я не стояла б ось тут у кіртлі та плащі, промовляючи в записувач, чекаючи, коли

Бадрі з Гілкрістом завершать безкінечні розрахунки, і я нарешті зможу вирушити.

(Перерва)

Я на місці.

Розділ 2

— Ну ось, — Мері глибоко, повільно зітхнула. — Треба чогось випити.

— Ти казала, що маєш зустріти хлопчика, — нагадав Данворті, не зводячи очей із місця, на якому щойно лежала Ківрін. Там, за захисними заслонами, у повітрі мерехтіли сніжинки. Біля підлоги зсередини скло вкрила паморозь.

Страшна трійка з медієвістики витріщалася на монітори, хоча на них уже нічого не було, крім прямої лінії завершення переходу.

— Раніше за третю його зустрічати не треба, — запевнила Мері. — Бачу, тобі варто трохи перепочити. На цій вулиці неподалік є «Ягня та Хрест».

— Хочу дочекатися, коли він здійснить прив’язку, — Данворті спостерігав за діями оператора.

Поки що нічого нового на моніторах не з’явилося. Бадрі залишався невеселим. Монтоя поглянула на годинник і щось сказала Гілкрістові, той кивнув, і вона схопила з пульта торбинку, махнула на прощання Латімеру та вийшла.

— Це Монтої не терпиться повернутися на розкопки, а я затримаюся, допоки не буду впевнений, що Ківрін переправлена без пригод.

— А я й не кажу, щоб ти повертався в Баліол, — Мері вже одягала плаща, — але визначення даних прив’язки триватиме годину, якщо не дві, і коли ти весь цей час так і будеш стовбичити тут, воно не прискориться. Скільки не лупай очима на чайник, він не закипить. Тут є паб. Невеликий і затишний, такий собі тихий куточок, там немає різдвяних прикрас і штучних передзвонів.

Вона подала плаща Данворті.

— Вип’ємо, чогось поїмо, а потім повернешся сюди й можеш дірку в підлозі протерти до отримання прив’язки.

— Я хочу почекати тут, — він вглядався в порожній термінал. — Чому Бесінґейм не зашив собі в зап’ястя локатор? Голова історичного факультету не може їхати святкувати, не залишивши бодай номера, на який йому можна зателефонувати.

Гілкріст підвів голову від згаслих моніторів і поплескав Бадрі по плечу. Латімер розгублено кліпав очима, наче не тямив, де він. Гілкріст потис йому руку, широко всміхаючись, і з пихатим виглядом пішов до настінної панелі.

— Ходімо, — Данворті схопив із рук Мері плаща та прочинив двері. Шквал мелодії «Пасли вночі пастирі...» вдарив їх по вухах. Мері вискочила, наче тікаючи, а Данворті затраснув двері й попрямував за нею через внутрішній двір і браму Бразеноуса.

Було дуже холодно, хоча не дощило. Однак здавалося, що дощ ось-ось проллється, і натовп покупців на тротуарі явно так і вирішив. Принаймні половина парасольок уже розкрилася. Жінка з великою червоною парасолею та купою пакунків у руках зачепила Данворті.

— Дивіться, куди йдете, ясно? — кинула вона та побігла далі.

— Дух Різдва, — зіронізувала Мері, однією рукою застібаючи плаща, а другою несучи торбинку. — Паб одразу за аптекою, — вона кивнула на протилежний бік вулиці. — Цей жахливий карильйон[1] кого хочеш в могилу зажене.

Вона рушила тротуаром крізь лабіринт парасоль. Подумавши, чи треба надягати плаща на таку близьку відстань, Данворті вирішив, що не варто. Він поринув за Мері в натовп, намагаючись оминати частокіл парасольок та ідентифікуючи чергові музичні тортури. Щось середнє між ручними дзвіночками й похоронним маршем, але швидше це був «Джинґл Белз»[2]. Мері стояла біля аптеки, знову перетрушуючи торбинку.

— Що це за жахіття звучить? — спитала вона, витягаючи складну парасольку. — «О, маленьке місто Віфлеєм»?

— «Джинґл белз», — відповів Данворті та ступив на проїжджу частину.

— Джеймсе! — Мері схопила чоловіка за рукав.

Переднє колесо велосипеда проскочило в сантиметрі від нього, ліва педаль зачепила йому ногу. Велосипедист об’їхав, викрутивши кермо, та вигукнув:

— Ви що, навіть цю нещасну вулицю перейти не можете?

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ